

Det kongelige Justis- og beredskapsdepartementet

Høringsuttalelse til forslag til endringer i utlendingsloven og -forskriften om omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år i mottak mv.

Ref. 19/5915

Det vises til departementets høringsnotat og -brev av 16. desember 2019.

Reform – ressurscenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en privat og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Vi vil med dette kommentere utredningen med utgangspunkt i våre erfaringer med gutters likestillingsutfordringer.

Reforms kommentar

Reform er kritisk til Justis- og beredskapsdepartementets forslag om å gi UDI det lovfestede omsorgsansvaret for enslige mindreårige flyktninger. Barn som av ulike årsaker er foreldreløse, eller som ikke gis omsorg innenfor egen familie, bør etter vår mening ivaretas av barnevernet, som er faginstansen for å ivareta barns beste i Norge, og ikke av UDI.

Forslaget, slik det foreligger, innebærer en forskjellsbehandling og en de facto diskriminering av enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Vi er redd en lovendring slik det er foreslått, vil bidra til å øke eksisterende forskjeller mellom omsorgstilbudet til enslige mindreårige i mottak og omsorgstilbudet, og tilbudet andre barn under offentlig omsorg i Norge mottar. En omsorgsoverføring for denne gruppen vil gi barna tilgang til færre ansatte med barnefaglig kompetanse, og en omsorgsoverføring til UDI utløse så vidt vi forstår heller ikke krav til eksternt tilsyn.

Det er et faktum at gutter lenge har vært sterkt overrepresentert blant enslige mindreårige flyktninger. Trenden er den samme i 2020. Hittil i år er det kommet flere enn tre ganger så mange gutter som jenter i alderen 11-17 år som flyktninger til Norge (UDI, 2020). Det er grunn til å tro at en prosentvis høy andel av disse guttene kommer uten foreldre, og som enslige. En diskriminerende overføring av omsorgsansvaret til UDI, vil derfor slå særlig sterkt ut for gutter. Særlig bekymret er Reform, som ressurscenter for gutter og menn, for hva et forringet omsorgstilbud vil føre til for en i utgangspunktet marginalisert gruppe unge gutter og menn, og de

potensielle skadevirkningene dette også kan få for samfunnet: Økt grad av utenforskap, isolasjon og sårbarhet for skadelig påvirkning, og med dette i sin tur en økt risiko for radikaliserings og ekstremisme.

Omsorg er en grunnleggende rettighet i tråd med FNs barnekonvensjon. Alle barn i Norge har rett på likeverdig omsorg, uten diskriminering av noen slag. Det er viktig og helt nødvendig at enslige mindreårige asylsøkere, som ofte har gjennomgått svært traumatiserende opplevelser, får den omsorgen de har behov for, og krav på. God omsorg og faglig oppfølging den første tiden enslige mindreårige flyktninger er i Norge, vet vi kan være avgjørende både for barnas videre utvikling, deres psykiske helse, og for øvrig også for at disse barna skal finne seg til rette i det norske samfunnet.

Både FNs barnekomité, FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité har kritisert Norge for deler av tilbudet vi gir enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM) har i en juridisk gjennomgang konkludert med at enslige mindreårige over 15 år er utsatt for usaklig forskjellsbehandling i strid med barnekonvensjonens bestemmelser.

Vi kan ikke se at det finnes en faglig begrunnelse for at en omsorgsoverføring til UDI vil være alderstilpasset, slik departementet hevder. Det syns klart at enkelte mottak ikke i tilstrekkelig grad følger opp grunnleggende omsorgsfunksjoner, som å sørge for at ungdommene får i seg nok mat eller å legge til rette for nok søvn (Sønsterudbråten, Tyldum, Raundalen 2018). En Fafo-rapport fra 2018 tyder også på at enslige mindreårige asylsøkere over 15 år ikke blir godt nok ivaretatt. Anbefalingen fra en rekke nasjonale og internasjonale organisasjoner og forskningsmiljøer, er at omsorgstilbudet bør styrkes.

Enslige mindreårige asylsøkere er barn som ofte trenger mer, ikke mindre omsorg enn andre barn. Barna har ofte opplevd traumatiske opplevelser i hjemlandet og på flukt, og er ofte ensomme og lever i stor usikkerhet om fremtiden. Det er bredt dokumentert at mange av dem sliter med psykiske plager.

Reform mener omsorgsansvaret for enslige mindreårige i stedet for endringen som foreslås, bør legges til barnevernet, og tilpasses det enkelte barns behov. Barnevernets virksomhet er regulert i lov om barneverntjenester. Slik vil de rettslige rammene for enslige mindreårige asylsøkere være det samme som for andre barn i Norge. Det er i denne sammenheng viktig å påpeke at lov og forskrifter på området har sin bakgrunn i en betydelig kunnskapsstatus om hvilke forhold som er av vesentlig betydning for barns oppvekstsituasjon.

Barn som har flyktet alene er først og fremst barn – ikke flyktninger. Gjennom FNs barnekonvensjon har disse barna klart definerte rettigheter til omsorg, på lik linje med andre barn i Norge.

Vi ber derfor om at regjeringens forslag skrinlegges, og at omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere over 15 år overføres til barnevernet, og reguleres etter barnevernloven.

Oslo, 5. mars 2020

Are Saastad /s/
daglig leder

Danel Hammer
rådgiver/saksbehandler